

Верховний
Суд

Касаційний господарський суд

Проблеми, з якими стикаються кредитори у
процедурах, визначених КУзПБ, які застосовуються
щодо боржника

Олександр Банасько

Суддя Верховного Суду

Зміст

1. Відкриття провадження у справі про банкрутство за наявності множинності заяв ініціюючих кредиторів

1.1 нормативне регулювання

1.2 судова практика

1.3 проблемні питання/пропозиції

Зміст

1. Відкриття провадження у справі про банкрутство за наявності множинності заяв ініціюючих кредиторів

1.1 нормативне регулювання

Нормативне регулювання

Закон про банкрутство

- Кредитори мають право об'єднати свої вимоги до боржника і звернутися до суду з однією **спільною заявою**. Така заява підписується всіма кредиторами, які об'єднали свої вимоги до боржника (**абзац другий частини восьмої статті 11 Закону про банкрутство**).
- Якщо про порушення справи про банкрутство подано **кілька заяв і одна з них повертається без розгляду**, суддя розглядає інші заяви про відкриття провадження (проваджень) у справі про банкрутство (**частина третя статті 15 Закону про банкрутство**).
- У разі якщо до господарського суду до дня підготовчого засідання надійшло **кілька заяв і провадження справи про банкрутство порушено за однією з них**, інші ухвалою господарського суду приєднуються до матеріалів справи і розглядаються одночасно. У разі визнання вимог заявника необґрунтованими господарський суд оцінює обґрунтованість вимог інших заяв кредиторів, приєднаних до матеріалів справи, і вирішує питання про відкриття провадження (проваджень) у справі про банкрутство у порядку, передбаченому цією статтею (**частина четверта статті 16 Закону про банкрутство**).

Нормативне регулювання

КУзПБ

- Кредитори мають право об'єднати свої вимоги до боржника і звернутися до суду з однією **спільною заявою**. Таку заяву підписують усі кредитори, які об'єднали свої вимоги до боржника (абзац третій частини третьої статті 34 Кодексу України з процедур банкрутства).
- Якщо про відкриття провадження у справі про банкрутство подано **декілька заяв від різних заявників і одна з них повертається без розгляду**, суддя розглядає інші заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство (частина п'ята статті 38 Кодексу України з процедур банкрутства).
- У разі якщо до господарського суду до дня підготовчого засідання надійшло **кілька заяв і одна з них прийнята судом до розгляду**, інші ухвалою господарського суду приєднуються до матеріалів справи і розглядаються одночасно. У разі визнання вимог заявника необґрунтованими господарський суд оцінює обґрунтованість вимог інших заяв кредиторів, приєднаних до матеріалів справи, і вирішує питання про відкриття провадження у справі у порядку, передбаченому цією статтею (частина четверта статті 39 Кодексу України з процедур банкрутства).

Нормативне регулювання

КУзПБ - зміни

- Зміна боржником зареєстрованого місцезнаходження або місця проживання після подання кредитором або боржником заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) **не впливає на зміну територіальної підсудності господарського суду (частина перша статті 8 Кодексу України з процедур банкрутства).**
- У разі подання до відкриття провадження двох чи більше заяв кредиторів про відкриття провадження у справі про банкрутство господарський суд призначає заяви до розгляду в одному судовому засіданні, за результатами якого за заявою, що подана першою, у разі її відповідності вимогам цього Кодексу, відкриває провадження у справі про банкрутство. **Інші заяви господарський суд залишає без розгляду.**
- Залишення заяви кредитора про відкриття провадження у справі про банкрутство без розгляду з підстав, визначених цією статтею, не перешкоджає зверненню такого кредитора як конкурсного з вимогами до боржника у порядку, визначеному статтею 45 цього Кодексу **(частина четверта статті 34 Кодексу України з процедур банкрутства).**

Зміст

1. Відкриття провадження у справі про банкрутство за наявності множинності заяв ініціюючих кредиторів

1.2 судова практика

Щодо порядку одночасного (спільного) розгляду заяв ініціюючих кредиторів про відкриття провадження у справі про банкрутство, які надійшли до господарського суду до дня підготовчого засідання

Постанова судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС у складі ВС від 06.07.2022 у справі № 913/288/21

Ініціюючий кредитор, який першим подав заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство до дня початку функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, у разі обґрунтованості такої заяви, **має легітимні очікування щодо призначення арбітражного керуючого, який зазначений у його заяві**, що прямо узгоджується з положеннями пункту 2-1 Прикінцевих та перехідних положень КУзПБ.

Враховуючи приписи абз. 1 ч. 3 ст. 34, ч. 8 ст. 39 Кодексу України з процедур банкрутства, можна стверджувати, що **ініціюючий кредитор, який першим подав заяву** про відкриття провадження у справі про банкрутство, у разі обґрунтованості такої заяви, **має легітимні очікування** щодо того, що в ухвалі про відкриття провадження у справі про **банкрутство будуть зазначені його кредиторські вимоги з визначенням у такій ухвалі їх розміру**.

Одночасний розгляд заяв про відкриття провадження у справі про банкрутство, який передбачений частиною четвертою статті 39 Кодексу України з процедур **банкрутства полягає у тому**, що у разі коли до проведення підготовчого засідання до господарського суду від різних кредиторів надійшло декілька заяв про відкриття провадження у справі про банкрутство щодо одного і того боржника, **господарський суд у підготовчому засіданні розглядає заяву, яка надійшла першою, і лише після встановлення необґрунтованості (необхідності повернення без розгляду) першої заяви розглядає по суті наступні заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство**.

Щодо порядку одночасного (спільного) розгляду заяв ініціюючих кредиторів про відкриття провадження у справі про банкрутство, які надійшли до господарського суду до дня підготовчого засідання

Постанова судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС у складі ВС від 06.07.2022 у справі № 913/288/21

Наведене свідчить про те, що приписи частини п'ятої статті 38, частини четвертої статті 39 Кодексу України з процедур банкрутства визначають порядок дій господарського суду у підготовчому засіданні на розгляді якого перебувають декілька заяв про відкриття провадження у справі про банкрутство щодо одного і того боржника, що надійшли від різних кредиторів за умови, коли одна з заяв (яка подана першою) повертається без розгляду.

Приписи статті 38 Кодексу України з процедур банкрутства не визначають у якості підстави повернення заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство обставину обґрунтованості раніше поданої заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство до заяв, які подані пізніше.

Оскільки заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство, які подані пізніше, не підлягають розгляду по суті у підготовчому засіданні у зв'язку з обґрунтованістю раніше поданої заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство, а також беручи до уваги те, що такі заяви, у відповідності до ч. 1 статті 38 Кодексу України з процедур банкрутства, не можуть бути повернуті без розгляду, з урахуванням того, що у вказаних заявах зазначаються, на виконання вимог абз. 1 ч. 3 статті 34 Кодексу України з процедур банкрутства, відомості про розмір вимог кредитора до боржника, для дотримання приписів ч. 2 статті 47 Кодексу України з процедур банкрутства, **слід призначати до розгляду у попередньому засіданні грошові вимоги кредиторів до боржника, що містяться в приєднаних до матеріалів справи заявах про відкриття провадження у справі про банкрутство, які надійшли пізніше.**

Щодо розгляду заяв різних ініціюючих кредиторів, які надійшли до різних господарських судів

Постанова судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС у складі ВС від 26.04.2023 у справі № 904/2154/22

Територіальна юрисдикція справи про банкрутство юридичних осіб за критерієм місцезнаходження боржника у випадку відкриття провадження у справі про банкрутство юридичних осіб **має визначатись на дату подання кредитором заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство відповідно до реєстраційних даних боржника**. Відповідно, днем подання цієї заяви є день безпосереднього подання заяви **в суд першої інстанції, здавання її його на пошту чи подання іншими відповідними засобами зв'язку**.

У випадку звернення ініціюючих кредиторів **до різних господарських судів** із заявами про відкриття провадження у справі про банкрутство, має розглядатись заява, яка була календарно першою подана до суду (безпосередньо або через пошту чи інші засоби зв'язку), господарським судом за місцезнаходженням боржника, визначеним на підставі відомостей ЄДР **на день подання першої заяви**.

Умовою розгляду по суті кожної із заяв про відкриття провадження у справі про банкрутство боржника, **що надійшли від різних заявників**, зі здійсненням дослідження та оцінки обґрунтованості вимог цих кредиторів до боржника, зокрема, і на предмет підтвердження підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство у випадках, передбачених Законом (частина 5 статті 38 та абзац другий частини четвертої статті 39 КУзПБ), є, насамперед, **дотримання порядку розгляду тих заяв, що календарно надійшли пізніше ніж перша із них (яка прийнята судом до розгляду)**.

Лише після встановлення необґрунтованості першої заяви (необхідності повернення без розгляду тощо) суд розглядає по суті наступні заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство.

Щодо розгляду заяв різних ініціюючих кредиторів, які надійшли до різних господарських судів

Постанова судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС у складі ВС від 26.04.2023 у справі № 904/2154/22

Поява **справи-“двійника”** про банкрутство цього ж боржника в іншому суді, спричинена зміною боржником свого місцезнаходження у період між прийняттям заяви та підготовчим засіданням суду у первісній справі, на якому вирішується відповідне питання про відкриття провадження, **є результатом або недобросовісного користування правами боржника на визначення свого місцезнаходження, або його недобросовісної процесуальної поведінки** (неповідомлення суду про наявність в іншому суді справи про банкрутство або заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство).

Особливістю проваджень у справах про банкрутство є те, що чинними нормами законодавства України не передбачено можливості заміни боржників у даній категорії справ.

Передбачені частиною другою статті 31 ГПК України виняткові випадки щодо порядку розгляду спору господарським судом, який прийняв справу до свого провадження, **не включають в себе обставини зміни місцезнаходження боржника у справі про банкрутство**. Крім того, дана обставина не може бути взята судом до уваги як підстава для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство.

Тому **зміна місцезнаходження боржника після подання кредитором заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство не тягне за собою зміни підсудності такої справи**.

Якщо місцевий господарський суд прийняв до свого розгляду заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство з додержанням правил територіальної юрисдикції (підсудності), то **заява має бути ним розглянута у підготовчому засіданні навіть у разі перереєстрації боржником свого місцезнаходження у ЄДР**.

Щодо розгляду заяв різних ініціюючих кредиторів, які надійшли до різних господарських судів

Постанова судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС у складі ВС від 26.04.2023 у справі № 904/2154/22

Водночас, по суті вільне трактування судами зазначених вище норм законодавства щодо необхідності зміни підсудності справи у разі зміни місцезнаходження боржника після подання заяви про відкриття провадження у справі про його банкрутство, **надасть боржнику можливість неодноразово здійснювати перереєстрацію свого місцезнаходження, що матиме наслідком перешкоджання у відкритті провадження у справі про банкрутство**, та призведе, не лише затягування процедури банкрутства, а і до порушення прав кредиторів.

Порушення двома місцевими господарськими судами проваджень у справах про банкрутство одного того ж самого суб'єкта господарювання суперечить завданням господарського судочинства, і встановленим статтею 2 ГПК України, у т.ч таким основними засадами і (принципами) господарського судочинства як: верховенство права; розумність строків розгляду справи судом; неприпустимість зловживання процесуальними правами тощо.

Якщо після відкриття провадження у справі з урахуванням наведених учасниками справи аргументів та наданих доказів, суд установить передчасність відкриття провадження у справі про банкрутство боржника, щодо якого є звернення із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство, але в іншому господарському суді, виходячи із системного аналізу положень статей 35, 37, 38, 39 КУзПБ, якими передбачені можливі наслідки розгляду заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство, а також враховуючи положення статті 226 ГПК України, **суд залишає таку заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство без розгляду**.

Учасник однієї справи про банкрутство боржника може скористатися правами на оскарження судових рішень в іншій справі про банкрутство того ж самого боржника **до набуття статусу учасника провадження в іншій справі про банкрутство того ж самого боржника** за умови доведення, що суд вирішив питання про його права, обов'язки та інтереси у відповідних правовідносинах.

В іншому випадку, відтермінування права на оскарження судового рішення до моменту, доки ініціюючий кредитор в одній справі не набуде статусу кредитора в іншій справі, **призведе до обмеження такого звернення і відтермінує судовий захист порушеного права до події, з настанням якої виникають відповідні підстави для цього**.

Щодо розгляду заяв різних ініціюючих кредиторів, які надійшли до різних господарських судів

Постанова судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС у складі ВС від 26.04.2023 у справі № 904/2154/22

Зміна боржником зареєстрованого місцезнаходження після подання кредитором заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) **не впливає на зміну територіальної підсудності господарського суду.**

У випадку підтвердження правомірності відкриття однієї справи про банкрутство боржника **інша справа про банкрутство того ж самого боржника закривається на підставі пункту 3 частини 1 статті 90 КУзПБ** (в редакції чинній на момент виникнення спірних правовідносин), про що суд постановляє відповідну ухвалу.

КУзПБ не містить спеціальної норми щодо передачі за підсудністю справи про банкрутство, **тому передача справи про банкрутство за підсудністю здійснюється на підставі та в порядку, встановленому статтею 31 ГПК України.**

Поряд із цим, якщо провадження у першій справі відкрито, то **друга справа про банкрутство одного і того ж боржника підлягає закриттю, а не передачі за підсудністю.**

Справа передається за підсудністю, якщо вона не належить до юрисдикції даного суду, за умови, що немає іншої відкритої справи про банкрутство цього ж боржника. В іншому випадку ця справа підлягає закриттю, оскільки у випадку передачі такої справи в одному суді будуть існувати дві справи про банкрутство одного боржника, що неприпустимо з точки зору принципу концентрації, та з огляду на те, що не існує процесуального механізму об'єднання двох справ про банкрутство одного й того ж боржника.

У випадку прийняття заяви про визнання боржника банкрутом господарським судом за місцезнаходження, визначеним у відповідності до відомостей у ЄДР на дату подання заяви першою, та при зміні боржником свого місцезнаходження і надходження заяви про визнання боржника банкрутом до господарського суду за новим місцезнаходженням, **цей суд має повернути заяву без розгляду.**

Зміст

1. Відкриття провадження у справі про банкрутство за наявності множинності заяв ініціюючих кредиторів

1.3 проблемні питання/пропозиції

Проблемні питання/пропозиції

- **Строки розгляду справ про банкрутство**
- **Ефективність процедури банкрутства**
- **Удосконалення порядку призначення арбітражного керуючого - пункт 2-1 Прикінцевих та перехідних положень КУзПБ**
- До дня початку функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи призначення арбітражного керуючого для виконання повноважень розпорядника майна або керуючого реструктуризацією у разі відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) здійснюється з урахуванням особливостей, визначених цим пунктом.
- **Заява ініціюючого кредитора або боржника - фізичної особи** про відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність), крім відомостей, передбачених частиною першою статті 34, частиною другою статті 116 цього Кодексу, **повинна містити пропозицію щодо кандидатури арбітражного керуючого** для виконання повноважень розпорядника майна або керуючого реструктуризацією.
- Ініціюючий кредитор або боржник - фізична особа додає до заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) заяву арбітражного керуючого, зазначеного в абзаці другому цього пункту, про участь у справі, яка повинна відповідати вимогам, встановленим частиною третьою статті 28 цього Кодексу.
- **Господарський суд**, відкриваючи провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність), **призначає арбітражного керуючого, зазначеного в абзаці другому цього пункту, розпорядником майна або керуючим реструктуризацією.**

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!